

מפגש ראשון - פתיחה וחשיפת הפרויקט

מטרות

- לפתוח את השנה - איך פותחים סיפור טוב
- פתיחת השנה שלי - כתיבה אישית על פתיחת השנה
- הצגת האוטוביוגרפיה כחלום ואתגר - כל אחד ואחת כותבת את סיפורו האישי - לדוגמא:
'ספר אוטוביוגרפי של קבוצת בר'

מהלך המפגש:

פתיחה:

- השנה כחלק ממסורת בתיכון, בוגרי יב' כותבים אוטוביוגרפיה... רגע, מה זה? איך עושים את זה? מלא דאגות... נראה איך זה נראה (להראות ספר לדוגמא).
- מה עושה פתיחה טובה לסיפור? איך בעצם בכלל מתחילים? יש חוקים? בואו נברר.

מתודה: נביא כובעים, צעיפים... חלק מקבלים פתיחות, ומגיעים לקדמת הכיתה להציג אותה... אפשר שתהיה אותה פתיחה בכובע "דמות", נימת הקול והטון - שונים זה מזה?
בואו ננסה...

לאחר ההתנסות, נחדד את השאלות:

1. מה עושה פתיחה טובה לסיפור?
2. האם כל פתיחה יכולה להיות קצת משהו אחר למרות שהיא כתובה בצורה מסוימת?

המצגת - מספר 1 - איך פותחים סיפור - סוגים שונים של פתיחות

משימת הכתיבה שלהם (שקופית 9) - נכתב את הפתיחה לשנה ונשתף במשפט מהפתיחה.

סיכום:

1. להתייחס לכתיבה שלהם - להדהד להם מה שמעתם
2. אמרו: השנה נפגש עם יצירות ספרותיות: שירים, סיפורים, מחזה, ועוד. נלמד, ננתח, נעוף בדמיון, נרגיש אותם, נחושב עליהם, נכתב בעצמנו, נחפור ונעמיק ברעיונות ובסיפורים. נכיר ונפגש עם הסיפורים של כולנו, וגם עם יצירות שהאריכו חיים.
3. חשוב שהשנה תבואו מוכנים: (תדברו על הסטינג והחומרים הדרושים כדי שזה יצליח)
 - מתחילים בזמן.
 - נכתב הרבה - צריך מחברת וכלי כתיבה.
 - מחברת שפה - (מחנכות, תחליטו על הפורמט: קלסר, מחברת)
 - בסוף המפגש אני אאסוף את המחברות כדי לקרוא ולתת משוב על הכתיבה - זאת כדי שנוכל לנהל דיאלוג גם דרך השפה.
 - כולם כותבים - מי שקשה לו שידבר איתי.
 - כולם מגישים למחנכת - אני רוצה להכיר ולקרוא את היצירות שלכם ולכתב לכם עליהן.
 - הקשבה - אנחנו משתפים ולכן מבקשת להתייחס בעדינות ובהקשבה לכל מי שמשתף.
 - בכל מפגש יהיו: פתיחה, מפגש וסיכום הכוללים: עבודת כתיבה, קריאה, שיחה.
 - להדהד את הדברים שנאמרו במפגש - אני לוקח איתי מהמפגש את מה שאמרתם על הפתיחה...

מפגש שני - מהי בכלל אוטוביוגרפיה?

מטרות:

- נשחק, נכיר ונחשוף את המושג ואת סוג הכתיבה - אוטוביוגרפיה.
- נתחיל במסע הכתיבה האישית: נכתב נושאים שהחניכים והחניכות ירצו לכתב עליהם, נניע את הדמיון ואת הרצון.
- נקרא שיר ונעבוד איתו ועליו - נכיר דימויים, אנלוגיות (רובד גלוי ורובד סמוי)
- נכתוב את הטיוטה הראשונה של הפרק הראשון
- נסכם את חווית הכתיבה האישית להיום

מהלך המפגש:

1. נשחק את המשחק "הכה את המומחה" - שלשה מומחים יוצאים מהכיתה, מחוץ לכיתה הם מקבלים שלושה פתקים ועל כל פתק הגדרה למושג "אוטוביוגרפיה", הם יכנסו אחד אחד ויציגו כ"מומחה" את ההגדרה שלהם כאילו שהיא הנכונה. הקבוצה תצטרך להכריע מי המומחה האמיתי (זה שנתן את ההגדרה הנכונה).
2. נחשוף את המושג - אוטוביוגרפיה **במצגת מבוא לאוטוביוגרפיה** (שקופית 2-3) ונכיר דוגמאות בכתיבה אוטוביוגרפית (שקופית 4-5)
3. תרגיל: כתבו רשימה (ממש כמו רשימת מכולת) של נושאים שתרצו לכתוב עליהם באוטוביוגרפיה שלכם. (יכול להיות רגע בחיים, מקום מיוחד שאני אוהב, רגע כואב, מפגש מרגש, דמות משמעותית, חוויה שעברתי ועוד)
4. קריאה בשיר "אוטוביוגרפיה בחמישה פרקים" (שקופית 6)
5. דיון - ספרו במילים שלכם מה הסיפור של השיר? מה עוברת הדמות בשיר הזה? תרגיל - ניתן ליצור דף תרגול

- סמנו בצבע את כל הדימויים שיש בשיר - רגע מה זה דימוי?
<https://eureka.org.il/item/87029/%D7%9E%D7%94%D7%9D-%D7%93%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%94%D7%91%D7%93%D7%9C-%D7%91%D7%99%D7%9F-%D7%93%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%99-%D7%9C%D7%9E%D7%98%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%94>
- כתבו את הסיפור כאילו אתם עומדים שם, אתם הדמות, והתהליך שהוא עובר עובר עליכם. תחשבו רגע על אירוע, רגע בחיים, תחושה שהרגשתם במצב כזה.

סיכום המפגש:

- ניתן לשתף בתוצרי הכתיבה שהחניכים כתבו. הקשבה מאוד נחוצה כדי שחניכים ירצו לשתף.
- הכרנו את סוג הכתיבה האוטוביוגרפית, בקרוב נתחיל לכתוב את האוטוביוגרפיה שלנו, כל אחת ואחד יתנסה בכתיבה כזו, יהיו בה טיוטות, זה לא בום וגמרנו, כל כתיבה היא טיוטה ולאחר שהיא נכתבת היא מוגשת ואני (המחנכת) אכתוב לכם משוב שבעזרתו תוכלו להמשיך, לתקן, להתחזק ולקבל טיפים.
- יש לכם סיפור חיים, אתם עומדים בפני פרק משמעותי - שנה אחרונה בתיכון, יש לכם סיפור - תלמדו ותתנסו וספרו את הסיפור שלכם. איזה מרגש! יוצאים לדרך! זה מסע אישי ומשותף.

מפגש שלישי - "הנושא הבוער" - הפרק המרכזי החשוב ביותר

"כתיבה יש בה ממש תפילה" פרנץ קפקא

הפרק הבוער, הוא כינוי לפרק שיש בו התרחשות אקטואלית, של 'כאן ועכשיו', ארועי השעה בתקופה זו מזמנת מחשבות, שאלות. את הפרק הזה יכתבו החניכים מתוך המציאות או עבר קרוב שיש בו נגיעה בארועים דרמטיים, מציאות נתונה שיש חשיבות לכתב את הסיפור האישי. את הפרק הזה, אתם תמקדו בהתאם לרוח השעה, העניקו לפרק שם שמתכתב עם אותה מציאות עליה תבקשו מהחניכים לכתב את ה'פרק הבוער'.

מטרות:

- חשיפת הפרק "הבוער" - הפרק החשוב ביותר מבחינתכם שעליהם יכתבו החניכות והחניכים, זהו פרק שיש בו מימד אקטואלי, הוא מתייחס לנקודת ההווה, היכן שנמצאים כעת החניכים, כתיבה על המציאות שלהם, החוויות, הדאגות, הפליאה, השאלות, העשייה, המחשבות שכעת מעסיקות אותם. למשל פרק "אנחנו במלחמה", "הסתיימה המלחמה בצפון", "הביתה", "בין שגרה לשיבוש" - דוגמאות לפרקים המתייחסים למציאות. - לאחר כתיבת הפרק יש להוסיף, לשפר ולהמשיך לפרקים הנוספים.
- התנסות בכתיבה אישית, חופשית ויצירתית ארוכה וכנה.
- הגשת הטיוטה הראשונה למחנך לטובת קריאה ומשוב.

מהלך השיעור:

- פתיחה - היום אנחנו הולכים לכתב את הפרק הראשון באוטוביוגרפיה. שם הפרק הוא: _____ (אתם בוחרים על-פי המציאות ורוח התקופה).
- חשובה האווירה הטובה המאפשרת קשב, ריכוז, נוחות ושיהיה נעים בגוף ובלב.
- שקופית מנחה - איך מתחילים את הפרק? **במצגת מבוא לאוטוביוגרפיה** - (שקופית 7)
- הנחייה: כל אחד ואחת במשך 15 דקות צולל בכתיבה אישית שלו. (מחנכים - תנו דגשים על האווירה, שקט וכתיבה רציפה - תפקידכם לסייע ולתמוך אם יש צורך)
- בתום 15 דק' עיצרו את הכתיבה (אם אתם רואים שהם ממש צללו אז תנו להם את הזמן).
- מי מוכן לשתף במשפט מתוך מה שכתבתם, או משהו שהרגשתי בזמן הכתיבה בשקט.

סיכום:

התחלנו את המסע. זה מבקש אתכם באמת, כנות, שקט, תנו לעצמכם את הפתיחות לסיפור שלכם.
את הטיוטה הגישו לטובת המשך הדיאלוג. באמצעות הטיוטה תקבלו ממני משוב וטיפים להתקדמות וחידוד.
תודה על האווירה והנכונות לצאת למסע הזה, ראיתי היום ש...

מפגש רביעי קורות חיים - מהם באמת קורות חיי

הקדמה - שימבורסקה כותבת: "כל כותב יומנים משאיר ביצירתו קלסטרם טובים יותר או פחות של אנשים שהכיר, כמו גם שני דיוקנאות עצמיים. הראשון משורטט מתוך כוונה - השני בלתי מתוכנן, בעל כורחו. מובן שהראשון תמיד מועיל יותר מהשני, ואילו השני אמיתי יותר מהראשון. ככל שהסופר מוכשר יותר, הבדל זה ראוי לתשומת לב רבה יותר."

מטרות:

- קריאה ולימוד שירה של המשוררת ויסלבה שימבורסקה "כתיבת קורות חיים"
- כתיבת קורות חיים בנוסח שימבורסקה מבקשת שיכתבו יותר - כתיבת מי אני
- ביקורת חברתית - איך החברה מבקשת אותך אל מול מה שאתה באמת, רב הנסתר על הגלוי, היכולת לקמט את קורות חיך בכמה שורות אינפורמטיביות - זיהוי הביקורת בשירה ועידוד חשיבה ביקורתית על עצמנו.
- שיח מעורר ומשתף - מה חשוב לי שיכירו בי, חיצוני, פנימי, כל מיני, גם וגם. על היופי והקשיים בכתיבת קורות חיי.

מהלך המפגש:

1. שאלה מעוררת: למי כותבים קורות חיים? מה חשוב שיהיה כתוב בקורות החיים? מה לא כותבים בקורות חיים?
2. נקרא ביחד את השיר "כתיבת קורות חיים" שכתבה המשוררת הפולניה זוכת פרס נובל ויסלבה שימבורסקה **במצגת מבוא לאוטוביוגרפיה** (שקופית 8) - נלמד את השיר ביחד.
3. תרגיל - כתבו קורות חיים שלכם. בצורת רשימה, מה שנחוץ לדעתכם שידע ויכיר כל מי שקורא בקורות החיים שלכם. (שקופית 9)
4. שיתוף - הקשבה ולהיות ברגע - מי שמעוניין משתף בקורות החיים שלו, אפשר גם שחברים יעודדו את הכותבת להוסיף דבר מה שנעלם מעיניה.

סיכום:

- שירה של שימבורסקה הוא שיר הומניסטי וביקורתי - האדם הוא יותר מרשימת פעלים ומשימות שעשה... יש משמעות לכתיבת קורות החיים, לא רק לקורות החיים כדף מידע.
- אנחנו הולכים לכתוב קורות חיים, מהצד העמוק והאישי, ונשתף. נדרשת הקשבה, סבלנות ואומץ.
- תודה על הכתיבה ועל ההקשבה שלכם ושלכן.

מפגש חמישי: כותבים על הילדות

"נולדתי בכפר הנוער הדסה שבעמק חפר. אני אוהבת להגיד את זה לאנשים ולגרום להם לחשוב שנולדתי לזוג שלומד בכיתה י' ולהלחיץ אותם... היה לנו מפתח לשער הים כשגרנו שם, ולמרות כל הזכרונות שלי, אמרנו שלא ניצלנו מספיק את הים..." (מתוך פרק ילדות של חניכה, אוטוביוגרפיה בחמישה פרקים - שכבת רימון 'דרור גליל')

מהלך המפגש:

- חלק ראשון: מפגש עם השיר "הילדים" / יהודה עמיחי - קוראים ביחד את השיר טיפ: כדאי לקרוא את השיר פעמים.
 - מספרים על המשורר יהודה עמיחי ומעט מבהירים את השיר.
 - משימה בזוגות - דף מצורף.
 - דיון משותף על השיר - מה הסיפור שעומד לדעתכם מאחורי השיר? ספרו אחד לשני והרכיבו את "הסיפור מאחורי השיר" לדעתכם.
- חלק שני - כתיבת פרק באוטוביוגרפיה - פרק הילדות מצורף מצגת מונחת לכתיבת הפרק **מצגת - פרק הילדות** (שקופית 2-3) - איך כותבים על הילדות? דוגמאות שנכתבו (שקופית 4-5) - הנחיות כתיבה לפרק הילדות

סיכום המפגש:

- למדנו שיר של יהודה עמיחי "הילדים", ורבים מאיתנו יכולים הזדהות עם עולמם של ילדים כפי שמתואר בו.
- מתוך השיר יצאנו לכתיבה אישית, על הילדות.
- ניתן לשתף בסיום המפגש בפסקה של חניכים וחניכות שכתבו.
- המשך עבודה גם בבית ולשלוח למשוב.

הילדים / יהודה עמיחי

(מתוך ספרו 'שעת חסד' 1982)

הילדים רצים יום יום במגרש המשחקים.
בתנועת רגליהם הקטנות הם מסובבים
את כדור הארץ כמו בקרקס,
הם רוצים להיות לוליינים וקוסמים.

הילדים מודים לנו ערב ערב שהבאנו אותם לעולם
בנימוס יפה הם זוקפים את עצמם במיטותיהם
ובזרועות עתיד קטנות הם נתקלים על עורף קשה,
געגועי הוריהם הם צעצועיהם.
אחר כך הם שוכבים על הגב כצירי תקרות בבית תפילה
ומצירים להם שמים יפים.

אני פותח את החלון, כל החלל החיצון עובר דרך החדר
ואני סולח להורי שעשו אותי, אני יושב ליד הילדים עד שהם נרדמים
ואני אומר להם שבע פעמים כמו בתפילת הנעילה ביום כיפור:
"אני לא אלוהים, שבע פעמים, אני לא אלוהים?"

דף עבודה- "הילדים"/ יהודה עמיחי

1. ערכו רשימת תכונות/ התנהגויות של הילדים-
 - a. כיצד הם מתוארים בשיר? כיצד מתנהג האב בשיר ?
 - b. ערכו רשימת התנהגויות ותכונות של האב.
 2. איזו ילדה / ילד הייתם? מה היו ההתנהגויות / התכונות שלכם? ערכו רשימה .
 3. איזה משפט בשיר הכי נגע בכם? צטטו וכתבו אותו
 4. משימת כתיבה: בחרו משימת כתיבה אחת בלבד
- משימה ראשונה: לפני מס' ימים ציינו בעולם את יום הילד הבינלאומי, 40 ילדים ישראלים חטופים ושבוים בעזה. כתבו מכתב לילדים החטופים.
- כתבו בו על מה אתם חושבים, מה אתם מרגישים ומה אתם מאחלים להם. (ניתן לכתב לילד/ילדה יחידה, אפשר לכתב לילדים).
- או
- משימה שנייה: כתב שיר – מבנה קצר (2 בתים) על הילדים של היום. (תכנות, תחביבים, התנהגויות, תכונות)

מפגש שישי: השנים שלי בתיכון "יש לך מפתח להבנת הנופים כולם"

מטרות:

1. קריאה ולימוד שירו של המשורר האירי שיימוס הייני (זוכה פרס נובל) "חצי האי"
2. שיחה ושיתוף על התבוננות העולות בעקבות השיר
3. תרגול בדמיון מודרך - עוררות ההתבוננות על השנים שחלפו עלי בתיכון
4. הגשת הכתיבה וכתיבה בפרק המסכם את השנים שלי בתיכון
5. שיתוף בקטעים מתוך הכתיבה

מהלך המפגש:

1. קריאה ולימוד השיר "חצי האי" / שיימוס הייני
2. תרגיל דמיון מודרך - הסטינג והאווירה חשובים: מקום נקי ומסודר, אפשר להביא מחצלת או שטיח, מוזיקת רקע נעימה, נר, שיהיה רגוע, מסודר ונעים.
לבקש מהחניכות לשבת בנוחות, לבקש מהם התמסרות לזמן קצר איך שמתאים להם ונספר להם מה צפוי (נכנס לדמיון מודרך, תעצמו עיניים - זה יעזור לכם להיכנס לעולם שלכם ותעקבו אחרי, תסמכו עלי). חשוב לשמור על החניכים שלא יבהילו אותם, שיהיה להם את המרחב הבטוח להתנסות 4 דק כמו שצריך בדמיון מודרך.
דמיון מודרך (סיפור המסגרת) - עוצמים עיניים. דמיינו נוף ומרחב גדול, הרים מסביב, אגם או הים, שמים, ריחות של אביב, נעים ושמש זורחת, בשמים להקת ציפורים נודדת...
אתם נכנסים למכונית, מתניעים ומתחילים לנסוע במרחבים, מפעילים את המוזיקה... באיזה צבע המכונית שלכם? איך היא נראית? איזה מוזיקה אתם שומעים?
תוך כדי הנסיעה שלכם אתם נזכרים בשנים שעברתם פה בתיכון, איזה ימים? איזה שנים? כבר עבר הזמן? אתם בשנה האחרונה? הגעתם כשהייתם ממש קטנים, ועכשיו...
אתם נזכרים... איך הגעתם? עם מי? אילו ילדים הייתם? אילו מחנכים הכרתם? מה היה משמעותי לכם? מה עשה לכם טוב? איזה טיול מיוחד אתם זוכרים? במה השתנתי?
אתם עוצרים את המכונית שלכם, מביטים ומקשיבים למוזיקה, מעט מחלישים ומקשיבים לקולות הטבע... הגעתם למקום... לאן הגעתם? מה אתם רואים? שומעים? סיימתי את המסע. מה קרה במסע שלכם? בשנים שלכם בתיכון, בנסיעה של השנים האלה...
כעת פקחו עיניים... תודה.
3. ניגשים לכתיבת הפרק ומקווים שהתרגיל הדמיוני עזר לראות ולהיזכר בכמה דברים שעברו עליכם השנה. בואו תכתבו עליהם.
ניתן להיעזר בהנחיות במצגת. ייתכן ותרגיל הדמיון המודרך כבר יניע את הכתיבה וישנה אפשרות להיעזר במצגת **פרק רביעי - השנים שלי בתיכון** (בשקופית 3) וכן תרגילי הכתיבה (שקופיות 4-5) שנותנות מסגרת לכתיבה.
4. חניכים בוחרים קטע מתוך הטקסט ומשתפים - דרושה הקשבה. ניתן לומר מילה מחזקת, עיניים טובות על הכתיבה. מגישים את הטיוטה למשוב.

סיכום: היום התבוננו פנימה כדי להיזכר בשנים שלנו פה בתיכון, חלק גדול ממה שקרה לכם, קשור ומחובר אחד בשנייה, בקבוצה, במחנכות, במקומות, בעשייה ובחוויות שהיו בתיכון. זהו פרק חשוב לספר ולשתף, יש בו סגירת מעגל ומילים המתארות רגעים שהם חלק בלתי נפרד מכם. היום קראנו שיר של שיימוס היני, במהלך המסע הוא חוזר לביתו המטפורי, וגם אתם. תודה על השיתוף ועל המפגש.

מפגש שביעי: "כל שנבקש לו יהי" / נעמי שמר

מטרות:

- כתיבת הפרק האחרון באוטוביוגרפיה "חלומות ותקוות"
- כתיבה עתידיה, מנוסחת ופתוחה
- עוררות יצירתית דרך תרגיל כתיבה
- הגשת טיוטה למחנכת

מהלך המפגש:

- אנחנו עומדים לכתוב את הפרק האחרון - מה דעתכם על הפתיחה שכתבה החניכה **במצגת - פרק חמישי** (שקופית 1)? אילו שאלות היא מעלה? אילו תחושות עולות מקריאת הדברים שכתבה? יש לכם תשובות בשבילה?
- בואו נכתב אנחנו: מצגת - ניתן לבחור אחד או יותר מתרגילי הכתיבה (שקופית 2) חלופה שנייה תרגיל כתיבה מס' 6 מתוך החוברת.
- לסיכום הכתיבה - תרגיל "מודה אני" - הקשיבו לשיר וחשבו על מה אתם מודים: לעצמכם, לדרך, לאנשים, לרגעים, לחברות/חברים, אירועים - כאלה רגעים שהייתם רוצה לרגע להודות עליהם ולהם. - (שקופית 3).

סיכום המפגש:

- חלומות ותקווה זה חלק מהמסע - לכתב מה עוד אני מעז, רוצה, חולמת.
- כתיבת החששות והחזקות ביצירת עתיד טוב.
- סכום תהליך והכנה לקראת איסוף האוטוביוגרפיה.